

תפארת ראדזין

יוצא לאור על ידי מרכז מוסדות חסידי ראדזין

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ב"ה גיליון פרשת ויקהל (שקלים) תשפ"ד

לקט אמרים לפרשת שקלים (10) חודש אדר ומזל דגים (13)

שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א

לפרשת "שקלים"

"אֹר פְּנֵיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא, וְשָׁקֶל אִשָּׁא בְּבֵית נְכוֹן וְנִשָּׂא...
בְּרַכְנוּ בְּשָׁלוֹם, אֵל רָם וְנִשָּׂא!"

(פיוט ל"מוסף פרשת שקלים" - ברכת השלום)

לכאורה יש להבין לשון "וְשָׁקֶל אִשָּׁא..": הלוא הנתינה בבית המקדש הייתה של "מחצית השקל", ולמה אומרים "וְשָׁקֶל אִשָּׁא..". שמשמעו שקל שלם??

ויש לומר בס"ד:

בידוע רמז הקדמונים¹ בעניין "מחצית השקל" שצריכים לתת בני ישראל - ומדוע לא חייבה התורה נתינת שקל שלם רק "מחצית" דווקא??

אכן עניין "מחצית השקל" הינו, שכל איש מישראל ידע בנפשו כי הינו בבחינת "מחצית" לבד, ולא בבחינת "שלם", מכיוון שכל אדם לעצמו עם כל מעלותיו הריהו מחוסר שלימות, ונצרך גם לחברו על מנת שישלימו ויהפכו ביחד להיות "דבר השלם". שהרי בידוע שיש בזה מה שאין בזה, וכל אדם יש בו מעלה מיוחדת שאינה מצויה בחברו. נמצא, שהכול צריכים זה לזה, ורק באמצעות קיבוץ כולם ביחד מתקבל 'דבר השלם'.

והנה, עיקרון של "מחלוקות" הקיימות בין אדם לחברו נגרמות מכיוון שכל אדם מחשיב עצמו בתור 'תכלית השלמות', בעוד הזולת מהווה בעיניו כליל החיסרון.. אי לכך, נדמה לו לאדם כי אינו זקוק לזולתו בשום נושא

¹ כן מובא באלשיך הקדוש, ועוד.

ועניין, ולפיכך הוא מזלזל בשני ומתנשא עליו. אכן אילו היו הבריות מכירות איש בערך רעהו, והיו יודעות שיש בזולתן מעלות שאין בהן, וכי כל כמה שתרבה מעלת עצמו אינו מהווה כי אם "מחצית" - אזי היו הבריות חיות בשלום איש ליד רעהו, תוך שכל אחד מכיר במעלות חברו, והשלום ושלווה שוכנות היו באוהליהן.

מחסור ה"שלום" בינינו - הינו בעצם מחסור העיקרי של עידן הגלות. כמאמרם ז"ל, שבית המקדש השני נחרב בעוון "שנאת חינם"², ועדיין היא מרקדת בינינו ומונעת את בניין הבית הגדול שאליו נשואות עינינו. הלכך מתפללים אנו שלוש פעמים בכל יום אודות השלום בבקשת "שֵׁים שְׁלוֹם" וחותרים בברכת "הַמְּבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם", וכן בחתימת התפלה אנו שבים ומבקשים אודות השלום באמירת "עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל!" בקשה זו, עתידה שתתגשם במלואה עם ביאת משיח צדקנו, שאז תקוים בנו תפילת "וַיַּעֲשׂוּ כָל־ם אֲגָדָה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבְבֵי שְׁלָם" וכפירוש רמב"ן ז"ל על הבטחת התורה "וְנִתְּנֵי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ"³ - שהכוונה בזאת ל"שלום ביניכם" שתשרור בעתיד!

לאור דברים אלו, מובנת היטב בקשתנו בברכת הפיוט הנזכר:

"אִזְרְ פְּנִיךָ עֲלֵינוּ אֲדוֹן נִשְׂא" - ריבון העולמים, אנא הקדם את ביאת גואלנו משיחנו, ואז ישרור בינינו שלום ושלווה ותרבה האחוה והרעות בין בני ישראל! ובהגיע תור ימים הגדולים ההם, יכירו וידעו כי כל אחד לעצמו הינו "מחצית" בלבד, ורק יחד עם חברו נעשה "דבר השלם", וממילא יצטרפו יחד להיות "שקל שלם"! ואז יקוים בנו כמאמרנו "וְשִׁקֵּל אִשָּׁא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשְׂא" בבית המקדש השלישי, שייבנה ויכונן במהרה בימינו!

וסיומה של הברכה, הינו מתאים היטב לתוכנה:

"בְּרַכְנוּ בְּשָׁלוֹם - א-ל רם וְנִשְׂא!!"

אפשר להוסיף עוד, שזהו מה שאנו מסיימים בבקשת "אֱלֹהֵי נְצוֹר" בתפלת "עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ" - ותיכף לאחר מכן הננו מסמיכים את בקשת "יְהִי רְצוֹן.. שְׂיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ", ולכאורה מה שייכת בקשה זו לכאן?? אלא שעם עשיית שלום עלינו, יהפוך כל עם ישראל להוות בחינת "קומה שלימה", ואז נזכה ממילא להקמת בית מקדשנו ותפארתנו, ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות!

יהי רצון שתהא זאת במהרה בימינו, אמן!

² יומא ט, ב.

³ ויקרא כו, ו.

פ ר ש ת ו י ק ה ל

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... קָחוּ מֵאֲתֹכֶם תְּרוּמָה
לָהּ, כָּל נָדִיב לְבוֹ יְבִיאַהּ אֶת תְּרוּמַת ה', זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת
וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי... וְכָל-חֶכֶם-לֵב יָבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת
כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה ה' (לה, א-י)

מכוח מה זכו בני ישראל להיקהלות מרוממת כזו שבה נאספו "כל עדת בני ישראל" כאיש אחד, על פיו של מנהיג הדור משה רבנו עליו השלום?

דרש רבנו הקדוש "מי השלוח" זי"ע:

מעשה "ויקהל" המתואר כאן, אירע בסמוך למפעל ההתרמה הגדול שנערך בקרב בני ישראל עבור מלאכת הקמת המשכן ועשיית כליו.

והנה מטבע הדברים, במשימה מורכבת כדוגמת הקמת המשכן המשופעת בפרטי פרטים, ביניהם קרשי משכן, בריחיו עמודיו ואדניו, קלעי החצר, על עמודיו יתדותיו ומיתריהם, ולצידם כלי המשכן השונים – שלכולם נדרשת אומנות ידיים בזהב וכסף ונחושת – הרי ככל שהעושים מרובים כך עולה הקושי בתיאום בין העבודות השונות והשגת אחידות בקרב העושים. ואם לכל מלאכה דרוש דיוק מושלם – במשימה שקשורה בריבוי העושים והמעשים לא כל שכן, והדבר עשוי לתת אותותיו בתוצאה המוגמרת שיתכן ותלקה בחוסר תאימות.

והנה כאן לקראת סיום מלאכת המשכן והקמתה, הופתעו ישראל לגלות כי המלאכה הצליחה מעל ומעבר למשוער, באורח נפלא ויוצא מגדר הרגיל! לא זו בלבד שכל כלי וכל זווית במשכן יצאו מחוטבים להפליא ביופי מרהיב עין – אלא גם התיאום בין הפרטים יצא מושלם מכל הבחינות. כה בלטה הצלחת המלאכה, עד שלעין הרואה נדמה כאלו "יד אחת" פעלה את מכלול המלאכה, ולא שאחראים היו לכך אומנים רבים ומגוונים. הכול חשו כי לא "יד אדם" ביצעה את מלאכת המשכן וכליו, אלא יד שמים פעלה כאן באמצעות עושי המלאכה, עד שהמלאכה יצאה כלולה בהדרה וברמת דיוק מושלמת⁴.

לאור זאת הבינו עושי המלאכה, כי לאיש מבינם אין שמור יתרון כלשהו מול חברו, שכן איש ואיש בעבודתו ואומנותו לא פעלו מאומה כביכול, אלא יד ה' היא פעלה וכיוונה כל זאת בבחינת "מֵאֵת ה' הִיְתָה זֹאת, הִיא נִפְלְאָת בְּעֵינֵינוּ"⁵! ואם נביא בחשבון, שבהעדר אף חלק בודד ושולי במשכן כדוגמת יתד מיתדות החצר, לא הייתה אפשרית 'השראת השכינה' במשכן, שכן השראת השכינה

⁴ ראו מעין הדברים ב'אור החיים' הק' כאן.
⁵ תהלים קיח, כג.

מותנית היא בהצטרפות מכלול החלקים פרט בל ייעדר – הרי במה יתגאה יוצר הארון מול יוצק יתדות החצר, כאשר בהעדר יתד בודדת מעשה ידי הלה אין השכינה שורה במשכן? יוצא שעבודת כל אחד ואחד מהם נחשבת ונחוצה לאין ערוך, עד שאי אפשר בלעדיה. מתוך הכרה מרוממת זו, נצמחה אחדות הרוח בקרב כלל ישראל ושרתה ביניהם אהבה.

זהו שיאמר כאן הכתוב:

”וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת־כָּל־עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל”, היינו: באותה שעה שנכחו ישראל במוחש ב’סייעתא דשמיא’ המיוחדת שנלוותה למלאכת משכן העדות – נחה ושרתה על כלל בני ישראל מגדול ועד קטן רוח אחדות מופלאה, רוח טהרה שפיעמה בליבם של ישראל והפכתם לחטיבה רוחנית אחת – תחת דגלו של רועה הנאמן, משה רבנו עליו השלום.

(מי השלוח)

*

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַה’.. [לה, ב]

מדוע אומר הכתוב ”תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה” בניקוד ”צִירִי” – ולא ”תַּעֲשֶׂה” כפי שמתאים לכאורה לפי העניין??
אומר על כך רבנו ”מי השלוח”:

ללמדנו בא, שאף במהלך ‘ששת ימי המעשה’ באותה שעה שנדמה לנו כי ”אנו” יוצרים ואנו פועלים באמצעות מעשי ידינו – באמת לא אנו הננו העושים ולא אנחנו אלה הפועלים, אלא הדברים נפעלים ונעשים מעצמם כביכול, מידי שמים! אף שלמראית, עקב ההסתר שטבוע בבריאה, דומה כי האדם פועל במעשי ידיו שלו – דבר שאינו נכון כל עיקר.

תרע לך שכן הוא:

שהרי לא אחת ניתן להיווכח כי במקום שאין רוח המקום שורה על הפעולה – אזי העניין ”נתקע” ואיננו מצליחים לקדמו למרות כל מאמצינו, בהתאם לכלל הידוע כי ”רַבּוֹת מַחְשְׁבוֹת בְּלִב־אִישׁ, וְעֵצַת ה’ הִיא תְּקוּם”⁶! עלינו להגיע למסקנה אפוא, שגם במקומות הללו שהדברים מצליחים לבסוף, הם פועלים ויוצאים לאור מכוח רצונו יתברך, אשר לו בלבד יאה התהילה ואפס זולתו!

⁶ משלי יט, כא.

וזוהו שאומר הכתוב:

"שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה" – דע לך כי לא מידך נגמרת המלאכה, רק מידי שמים היא נפעלת 'מעצמה', ולא דווקא מכוח מעורבותך בעניין. ואף שלמראה עיניך והשגת דעתך נראה שאתה הנך פועל ועושה, אליבא דאמת אין הדבר כן אלא "תַּעֲשֶׂה" מְלָאכָה! מעצמה כביכול המלאכה נגמרת – מידי שמים.

[מי השלוח]

יש להבין:

מה טעם בא הציווי המיוחד על השבת, לאחר חטא העגל? וכן, מדוע קדמה מצוות השבת לציווי על מלאכת המשכן?

מבאר רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע:

בבסיס "חטא העגל" עמדה מידה של "העדר סבלנות" מצדם של בני ישראל, שחפצו לחטוף לעצמם "אורות" של קדושה מבלי 'עבודה' מצדם, וללא מידה של מחויבות עצמית. לאחר הגילויים הנאדרים בקודש שהיו מנת חלקם ב"מעמד הר סיני", היו מקרב ישראל כאלה שנעשו "מסנוורים" מן האור הגדול, עד שכל ישעם וחפצם היה נתון מעתה למילוי משאלת לב אחת:

"כיצד יוכלו מכאן ואילך 'לחטוף' לעצמם אורות והשגות, מבלי צורך מצדם בהשקעה ובסבלנות? וכיצד יוכלו הם להביא לידי כך, שיישארו בידם המפתחות לאותם "אורות אלוקיים", מבלי תלות כביכול בחסדי עליון?

כזה היה עומק מבוקשם של הללו, שהסתכם באמירתם האומללה "קום עשה – לנו אלהים, אשר ילכו לפנינו!" היינו: ביקשו לעצמם כמין "אלוהות" כזו, שתספק להם תדיר כל מבוקשם לתחושות עילאיות ואת כמיהתם הנפשית ל"אורות" והשגות – כל זאת באפס מחיר ומבלי תנאי. וזהו "אשר ילכו לפנינו", היינו שיספק לנו את צרכינו הנפשיים בכל עת ובכל שעה. כה בלתי מסוגלים היו הם להמתין ולהתאפק, עד כי 'מעשה שטן' הצליח והם נגררו לתוך שאול תחתיה "סרו מהר מן-הדרך... עשו להם עגל מסכה", רחמנא ליצלן!

אי לכך, כשוך התמורות הגדולות שהתחוללו בקרב ישראל עקב "חטא העגל", וכתום ארבעים היום וארבעים הלילה שעשה משה במרום בבקשו עבור עם ישראל, כאשר תפלתו נענתה לבסוף והקב"ה נתן בידו שני לוחות אבנים כראשונים – עמדו עתה בני ישראל בפני משימת הקודש של הקמת המשכן. אך

⁷ שמות לב, א.

בטרם כך ניתנה להם מצוות "שבת קודש" למען תשמש עבורם בתור "תיקון" לשורש חטא העגל, וכן כמין "הקדמה והכנה" למלאכת הקמת המשכן.

כתיקון לחטא העגל – כיצד?

מצוות השבת מבטאת במהותה ביטול גמור לרצונו יתברך, יום של מנוחה וקדושה שבמהלכו האדם מושך את ידיו מכל פעולה עצמית ומכיר בעליונות כוחו של בורא עולם, שהוא מקור הבריאה ובלעדיו אין כל. כפועל יוצא מהכרה זו, משעבד אדם כל כוחותיו להשם יתברך ומקבל על עצמו עול מלכות שמים, בהעידו על בריאת העולם בששת ימי בראשית ובשביתתו מכל מלאכתו ביום השבת.

דבר זה מהווה ההיפך הגמור מן 'מעשה העגל', שבמהלכו ניסו הם לנכס לעצמם כוחות לא להם, מבלי שתקדם לכך יגיעה מצד האדם וקבלת עול מלכות שמים. מכוח מצוות "השבת" ושמירתה אנו למדים, כי אין באפשרות אדם לזכות באור או בהשגה עליונה כלשהי, מבלי שתקדם לכך יגיעת כפיים וקבלת מלכות שמים, שכן הכול מכוחו יתברך ואפס בלתו.

כהקדמה לקראת הקמת המשכן – כיצד?

הקמת המשכן מסמלת את רצונו יתברך להשכין שכינתו בקרב ישראל, כמאמר "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשֹׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם!" אולם השראת שכינה כזו בלתי תיתכן בטרם יגיעו ישראל לכלל הכרה ברורה בעליונותו של הבורא יתברך, שהינו מקור הפעולות והכוחות שבעולם ובלעדיו אין כלום.

להכרה קבועה כזו ניתן להגיע רק באמצעות "מצוות השבת", שבה עומד יהודי ומכריז בפתחו של יום השבת על שביתתו מכל פעולה, תוך הכרה מפורשת בחידוש הבריאה במעשה בראשית "אֹת הוּא לְעֹלָם, פִּי-שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי – שָׁבַת וַיִּנְפְּשׁ!"

(בית יעקב)

*

וְהַמְּלָאכָה הִיְתָה דַּיִם לְכָל-הַמְּלָאכָה... וְהוֹתֵר (לו, ז)

מה עניין הדבר, שהתורה כה מרבה לשבח את מידת הנדיבות שגילו בני ישראל בהקמת המשכן? והלוא דבר מובן מאליו הוא, שבעת שהקב"ה 'פונה' לאדם בכבודו ובעצמו לשם קבלת תרומה כביכול, ולמען צורך רם ונישא כדוגמת

“ועשו לי מקדש” – מיהו האיש שמסוגל לעמוד מנגד ולא ייתן את ‘מלוא ביתו’ באהבה לתכלית של ‘השראת השכינה’??

מבאר לנו רבנו הקדוש **“מי השלוח”** – בהקדם יסוד דלהלן:

בעת שהננו חפצים להיוודע באדם באם זכאי הינו באמת לתואר **“נדיב לב”** – לא די בכך שנראהו מרים תרומה נכבדה עבור מטרת צדקה כלשהי. שכן יש לך אדם, שלרגל התוודעותו לדבר מצווה כלשהו עשוי הינו להתלהב מכך, ולהזיל מכיסו סכום הגון להשלמת העניין. וכך בכל עת שייחשף למצווה חדשה שתעורר בו שוב התלהבות – ינדב למענה ברוחב לב.

המבחן האמיתי למידת **‘נדיבות לב’** באדם הינו, בשעה שאדם מתבקש להזיל מכספו עבור מטרת צדקה שלמענה תרם בעבר, והוא חוזר ותורם. לפי שמצוי הדבר בבני האדם, שלאחר תרומתם פעם או פעמיים למען תכלית כלשהי, התלהבותם הראשונית פגה והם מקפצים ידיהם מלהוסיף תת לאותו העניין. הדבר עשוי ללמד כי תרומתם הקודמת לא נבעה ממידת **‘נדיבות הלב’** דווקא, שאלמלי כן גם עתה לא הייתה נדיבות זו פוסקת מהם! רק תרמו לנתינתו גורמים צדדיים, כגון התלהבות שגילו מן העניין, או מחמת בושח מבני אדם אחרים וכדומה, לכן אין נדבתם זוכה להמשך ואין הולם אותם התואר **‘נדיב לב’**.

שונה הדבר כשניפגש באדם כזה, שלאחר שהוא חוזר ונתבע עבור צדקה כלשהי הינו שב בכל עת ומוזיל מכספו בעין יפה – זהו אדם בעל רוח נדיבה ו**“לב טוב”** אשר עטרת **‘נדיב לב’** הולמת אותו היטב.

*

מאיר רבנו “מי השלוח”:

בעת שעלתה הרצון מלפניו יתברך, שבני ישראל יבנו את המשכן כמאמר הכתוב **“וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם”**⁸ – חפץ היה הקב"ה שתרומת ישראל תנבע משורש **“נדיבות הלב”** דווקא, שכן מדובר בבניית משכן האמור לשמש **‘בנין-עדי-עד’** להשראת שכינה בישראל! לשם כך נדרשת נתינה עילאית, שמגיעה ממקור של נדיבות לב צרופה ומזוככת.

מה עשה הקב"ה? החדיר בלב ישראל מין תחושה כלפי נדבת המשכן, כאלו מדובר במטרה צדקה ישנה ומוכרת זה מכבר.. **והנה למרות הכול**, בני ישראל נאחזו בהתלהבות קודש ובנדיבות לב בהיקף כזה, עד שמרבים היו להביא פעם אחר פעם נדבות למשכן, למרות שלא נתבקשו עוד להביא! טרם שְׁבָעָה נפשם מלהביא עוד ועוד, עד שנוצר הצורך בהוצאת הכרוז להפסקה מוחלטת של הבאת תרומות למלאכת המשכן.

⁸ שמות כה, ח.

זהו אפוא שמציין הכתוב: "מְרַבִּים הָעַם לְהִבְיָא!" רוצה לומר: אין העם מסתפק בנתינה 'חד-פעמית' ואף לא בנתינה של פעמיים, רק הם ממשיכים ומביאים נדבתם עוד ועוד.. ובזאת מכוון הכתוב לפאר את נדיבות ליבם של ישראל שהינה טהורה ואמיתית, ויוצאת מקרב לב מלא נדיבות של קדושה.
(מי השלוח)

*

וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר, מְרַבִּים הָעַם לְהִבְיָא מֵי הָעֶבֶדָה
לְמִלְאכָה.. וַיְצוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר, אִישׁ וְאִשָּׁה
אֶל-יַעֲשׂוּ-עוֹד מִלְאכָה לְתִרְוֹמַת הַקֹּדֶשׁ, וַיִּפְּלֵא הָעַם מִהִבְיָא,
וְהַמְּלָאכָה הִיְתָה דַּיִם.. וְהוֹתֵר [לו, ג-ז]

לאמתו של דבר – מבאר רבנו ה"בית יעקב" – נדיבות לב זו שאותה גילו בני ישראל בעת תרומת המשכן, לא היה בעיקרה משום 'חידוש' גדול. שכן, לב מי מבני-ישראל יוכל לעמוד מן הצד, בשעה שלנגד עיניו הולך ומוקם משכן העדות לתכלית השראת שכינת כבודו יתברך??

ובכן על שום מה מפליגה התורה בשבח אותה נדיבות הלב, שגילו ישראל??

רק שהתורה תספר לנו בזאת כי בני ישראל לא זו לבד שתרמו ברוח נדיבה מהונם ורכושם למלאכת המשכן – אלא גילו אף נכונות מופלגת לזוטר על כל רכושם והונם עבור תכלית קדושה ונעלית זו. הגיעו הדברים עד כדי כך, שמשא רבנו 'נאלץ' לצאת בכרוז פומבי כי "אִישׁ וְאִשָּׁה אֶל-יַעֲשׂוּ-עוֹד מִלְאכָה לְתִרְוֹמַת הַקֹּדֶשׁ!" הכרזה זו גרמה לתוצאה של "וַיִּפְּלֵא הָעַם מִהִבְיָא" – אין "וַיִּפְּלֵא" אלא מלשון 'כליאה' כלומר: בני ישראל נאלצו להטיל כמין 'כליאה' על ידיהם לבל יוסיפו לתרום, משל נעשו ידיהם כבולות באזיקים..

לאור זאת, מנהיר רבנו "בית יעקב":

בטרם תרמו בני ישראל תרומתם לה', היה כספם וזהבם הפרטי בגדר "רכוש חומרי" גרידא, ככל רכוש חומרי שבעולם, ולא היה בו ממד של קדושה. אולם, לנוכח נדיבות ליבם הגדולה של ישראל, שנכונים היו למסור לצורך המשכן מכל אשר להם – חלה על כלל הונם ורכושם "קדושה" נעלה לאין ערוך! שכן אף רכושם שנותר בידם, עמד בעצם 'להימסר' לנדבת המשכן.. אי לכך עלה ונתעלה אותו הרכוש ונתקדש בקדושה של מעלה, והיה זוכה לחביבות יתירה בעיניו יתברך עד ש'התורה חסה על ממונם של ישראל' ויצא מלפני משה צו מיוחד כי איש ואשה לא יוסיף לתרום למלאכת המשכן!

בזאת טמון החידוש העיקרי שהתורה מייחסת לנדיבות ליבם של בני ישראל, וראוי שייחקק לדורות: להורות נתן עד להיכן מגיע כוח נדיבות הלב של קדושה, המקדשת את הנמסר לצדקה, ומקדשת בנוסף לכך גם את אשר לא נמסר לצדקה – לנוכח עצם נכונות האדם לנתינתו.

(בית יעקב)

*

וַיַּעַשׂ אֶת הַפִּיּוּר נְחֹשֶׁת... בְּמִרְאֵת הַצְּבָאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד (לח-ח)

"בנות ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן.

"והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקב"ה: קבל, כי אלו חביבים עלי מן הכול...! ונעשה הכיור מהם.

(רש"י)

מדוע נעשה מאותן מראות העשויות נחושת כלי 'הכיור' דווקא – ולא כלי 'מזבח הנחושת' או יתדות החצר, שאף הן עשויות נחושת? (=וראו רש"י)

אומר על כך מרן בעל "תפארת יוסף":

כלי ה"כיור" נועד כידוע לרחיצת ידיהם ורגליהם של הכוהנים בטרם עבודת המשכן. והלוא נודע הדבר מפי רבותינו הקדושים זי"ע⁹, כי עניין "רחיצה" זו של הכוהנים הינו רומז על הצורך מצד הכהן להיטהר ולהינקות מכל "נגיעות עצמיות" בטרם ייגש לעבודת אהל מועד, למען יפעל ב'עבודה' לתכלית שם שמים מבלי 'פניות' מצדו.

והנה אותן "מראות הצובאות" שנדבו הנשים למלאכת המשכן, עשויות היו במקורן למטרת "יצר הרע" לצורך התקשטות של נוי ויופי, ולבטח קשתה על בעליהן הפרידה מהן לבלי הזדקק להן עוד. בעצם נכונותן להיפרד מן המראות הללו לתכלית מלאכת המשכן, הוכח באופן שאין למעלה ממנו, כי מבחינת נותניהן עומד אצלן בראש נושא של 'עבודת השם יתברך'! בעוד יתר העניינים שבעולם, טפלים אצלן ליד מטרה נעלית זו.

אמור מעתה, שאין בנמצא נדבה מתאימה יותר לאותן "מראות הצובאות" מאשר הכנת הכיור מהן, שתכליתו כאמור להורות על סילוק "נגיעות" מענייני העולם הזה לטובת כבוד שמים! שהרי אין בנמצא "סילוק נגיעות" גדול מנכונות

⁹ השוו: מי השלוח לפרשת כי תשא, ועוד.

נשים הצדקניות למסור החפץ הקרוב לליבן, עבור תכלית עליונה של הקמת משכן העדות. לכן מתאים שכלי 'הכיור' יותקן מן 'מראות הצובאות' האלה!

(תפארת יוסף, פרשת כי תשא)

פ ר ש ת ש ק ל י ם

"באחד באדר, משמיעים על השקלים,
ועל הכלאים!"

(משנה מסכת שקלים, פרק א' מ"א)

מה עניינה של ההכרזה על "הכלאים" אל ההשמעה על "השקלים", למען קורבנות בית המקדש?

מאיר לנו רבנו בעל "אורחות חיים" זצ"ל:

עניינו של איסור "כלאים" המוריד שם של "איסור" על שתי נטיעות ממינים שונים שצומחות יחדיו, למרות שכל נטיעה לעצמה מותרת – הינו מורה על כך, שכל נברא בעולם חשוב הדבר שיכיר את שורשו ומקור יניקתו למעלה, בכדי שידע למי עליו להכיר תודה עבור עצם קיומו. אי לכך, כל צמיחה זרה הנוצרת מן יניקה מורכבת של שני מינים, והשתייכותה אינה מבוררת – דינה מן התורה להיאסר בתור "כלאים"!

ראש חודש אדר, שנקבע כיום תחילת 'המגבית השנתית' לצורך קורבנות המקדש, הינו זמן שבו האדם נדרש להתחיל בבניית 'סדר חדש' להמשכת הקדושה על ממונו ורכושו. בפרק זמן זה, נדרשת מן האדם זהירות מכופלת במכלול מעשיו, על מנת שכל יסוד ושורש שהינו בונה בעולם הן בחי והן בצומח או בממון, ייבנה ויווצר באופן של בהירות התפיסה וממקום של הכרה בשורש השתייכות – מבלי תרכובת מסוג 'כלאים'.

אי לכך, מתאים הינו תאריך 'ראש חודש אדר' שיוכרוז בו שתי הכרזות אלו בנשימה אחת: "באחד באדר, משמיעים על השקלים – ועל הכלאים!" על מנת להכין בכך יסוד ושורש מבורר ובלתי מורכב, עבור הקדושה החדשה שהולכת ונבנית בזאת.

(סוד ישרים, לפרשת שקלים)

כִּי תִשָּׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל... זֶה יִתְּנוּ כָּל-הָעֵבֶר עַל-
הַפְּקָדִים, מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ... [שמות ל, יב-יג]

מדוע מצווה התורה כי יתנו "מחצית השקל" דווקא - ולא שקל שלם??

מסביר רבנו בעל "מי השלוח":

הגמרא במסכת קידושין¹⁰ אומרת:

"לעולם יראה אדם עצמו כאלו חציו חייב, וחציו זכאי. עשה מצווה
אחת - אשריו, שהכריע עצמו לכף זכות! עשה עבירה אחת - אוי
לו, שהכריע את עצמו לכף חובה!" [=ע"כ]

נמצאנו למדים מדברי גמרא אלו, כי בכל המצבים, יש לו לאדם למדוד
את עצמו באופן שהדברים ימצאון אצלו תמיד במצב שקול. לאמור: אף
בעת שאדם רואה עצמו מוצלח במעשיו, אל תזוח דעתו עליו, שכן במעשה
פעוט או פזיז אחד עלול הינו להפסיד הרבה ולהכריע עצמו לכף חובה,
כמאמר הכתוב "וְחוּטָא אֶחָד - יֵאָבֵד טוֹבָה הַרְבֵּה"¹¹! מאידך: אפילו נכשל
אדם בעבירה חס ושלום, אל יראה את עצמו "אבוד" חלילה. אלא מצבו
יהיה שקול בעיניו, עד שיש בכוחו להשיב את עצמו למוטב ולהכריע עצמו
לכף זכות.

זהו הטעם שהתורה מצווה על נתינת "מחצית השקל" דווקא ולא שקל
שלם, בכדי "לְכַפֵּר עַל-נַפְשֵׁיכֶם". לפי שעל מנת שאדם יתמיד להלוך
בדרך הישר, עליו לראות את עצמו תמיד בבחינה של "מחצה על מחצה"
ולא כדבר השלם, ואז ממילא יימצא תדיר במשקל הנוטה לכף זכות.

יסוד זה, הינו מרומז בלשון הפסוק בהמשך העניין¹²: "הָעֲשִׂיר לֹא-יִרְבֶּה,
וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט - מִמִּחְצֵית הַשֶּׁקֶל!"

לאמור: "הָעֲשִׂיר" במעשיו הטובים ובצדקותו "לֹא-יִרְבֶּה", היינו: בל ימהר
להתרברב בעיני עצמו כלפי הזולת, שהינו פחות ממנו כביכול, שהרי בנקל
עשוי הוא עצמו לעבור צד באם ייכשל בעבירה, חלילה. ואלו "הַדֵּל לֹא
יִמְעִיט" היינו: אף הדל ועני במעשיו מחמת עוונותיו, בל ימעט מערך
עצמו עד כדי ייאוש חלילה. שכן "מִמִּחְצֵית הַשֶּׁקֶל" הננו למדים שכל יהודי
עליו להידמות בעיני עצמו כ"מחצית-השקל", היינו כאדם שמצבו שקול

¹⁰ דף מ ע"ב.

¹¹ קהלת ט, יח; וראו בפירוש רש"י, שם.

¹² שם, פסוק טו.

ושווה, מחצה לכאן ומחצה לכאן. ובכך יקוים בו ענין "תְּרוּמָה לַה" - שנפשו תתרומם כלפי שמים.

"מי השלוח" חלק שני, פרשת כי תישא)

*

הַעֲשִׂיר לֹא-יִרְבֶּה, וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט, מִמִּחְצִית הַשֶּׁקֶל... לְכַפֵּר
עַל-נַפְשֵׁיכֶם [ל, טו]

בדברי חז"ל¹³ מבואר, כי תרומות הללו שבכתוב משלושה מינים היו, כששניים מהם היו שווים אצל כל הנותנים - כדלהלן: הא' תרומת האדנים, שממנה היו יוצקים את אדני הכסף למשכן, הב' תרומת הלשכה, שממנה היו קונים קורבנות ציבור שהם תמידים של שחר ושל בין הערביים ומוספים כהלכתם. תרומה השלישית הינה לצורך נדבת המשכן, וזו אינה קצובה אצל כולם אלא "מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ, תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי" - כפי שיעור נדבת ליבו של הנותן.

ההבדל בקצבת הנתינה שבין תרומות אלו, מבאר אותו מרן "בית יעקב":

"תרומת אדנים" רומזת לקדושת האבות, שכן אדנים הינם הבסיס לכל המשכן. ולכך הושוו בה עשיר ודל "הַעֲשִׂיר לֹא-יִרְבֶּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט", היות שבסיס 'קדושת האבות' הכול שווים אצלה, ואין ניכר בה שוע ודל.

"תרומת הלשכה" שממנה קונים את הקורבנות למזבח העולים לריח ניחות, והיא קדושה עליונה - אף בה אין חילוק בין עשיר לעני, שכן כולם שווים הם בפני קדושת של מעלה והכול אחוזים בה.

אכן לגבי "תרומת המשכן" ישנן מדרגות שונות, שהכול כמידת קשר האדם בקדושה של מעלה, ועד כמה הינו חרד לדבר ה' ולכבוד שמים, בהתאם לכך תורם האדם ומקשר עצמו בקשר עליון בבחינת 'לפום צערא אגרא'.

[בית יעקב, פרשת תרומה, אות סט]

מוסיף על כך מרן בעל "אורחות חיים" זצ"ל: לאור האמור מתבארים היטב דברי ריש לקיש שבגמרא, האומר: "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו"¹⁴!

¹³ ירושלמי שקלים, פרק ראשון. והשוו באורך ברש"י, כאן.

¹⁴ מגילה יג, ב.

היינו: המן הרשע יודע היה והכיר בכך, כי באמצעות תרומות בני ישראל הם מקשרים את נפשם בקדושה של מעלה ובקדושת האבות באופן שווה, וגם כל איש ואיש כפי מדרגתו - הלכך היה מכוון בשקליו לקטרג כנגדם ולחבל בקשר עליון זה, במגמה להפרידו חלילה. אולם הקב"ה היה מקדים רפואה למכה והקדים שקליהם של ישראל לשקליו, לאות ולסימן שלעולם אין נפסק החיבור הנצחי שבין ישראל לאביהם שבשמים!

[סוד ישרים - פורים, אות לג]

חודש אדר - מזל דגים

מבואר בספרים, כי מזל חודש "אדר" הינו מזל "דגים".

מאיר על כך רבנו "אורחות חיים" זי"ע:

במדרש¹⁵ מבואר, כי המן הרשע בקטרוגו לפני המלך אחשוורוש "יִשְׁנֹו עַם-אֶחָד"¹⁶ נתכוון לומר כי "אלוהיהם של אלה (=ישראל) יִשָּׁן הוּא" (= "יִשְׁנֹו" מתפרש מלשון 'שינה').

ביאור הדברים, שהמן הרשע ביקש להדגיש בפני אחשוורוש, עד כמה השם יתברך מסתיר פניו מישראל ואינו רואה בצערם כביכול, כדוגמת אדם ישן להבדיל, שאינו רואה בעיניו כלום. אי לכך, דרכם סלולה לפנייהם לגזור גזירות רעות כנגד שונאיהן של ישראל, הס מלהזכיר.

אולם לאמתם של דברים, אף שנדמה לעתים שהקב"ה 'ישן' כביכול ואינו משגיח במצבם של ישראל, עיני ה' פקוחות אף אז לשמר אותם מכל רע כמאמר הכתוב "הֲיֵה לֹא יָנוּם וְלֹא יִשָּׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל"¹⁷! "שינה" זו מצדו יתברך אינה אפוא אלא 'לפנים' לפי שהשגחתו יתברך על עמו אינה סרה אף לא לרגע כמאמר הכתוב "כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' עַמּוֹ וְיִנְחַלְתּוּ לֹא יַעֲזוּב"¹⁸. ואף שלעיתים אפשר שישרור בעולם מצב של "הסתר פנים" חלילה כמאמר הכתוב "וְאֶנְכִי הִסְתֵּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בְיֹום הַהוּא"¹⁹! (אשר בגמרא²⁰ נדרש אכן על דורם של מרדכי ואסתר) - מכל מקום לעולם אין קיים

¹⁵ אסתר רבה, ז-יז.

¹⁶ אסתר ג, ח.

¹⁷ תהלים קכב, ד.

¹⁸ תהלים צד, יד.

¹⁹ דברים לא, יח.

²⁰ חולין קלט, א.

מצב של "עצימת עיניים" מוחלט מצדו, חס ושלום! נדמית אפוא "שינה" זו כמי שישן בעיניים פקוחות כביכול²¹.

ואכן בספר "זוהר הקדוש" מופיעה השוואה של עם ישראל – לדגים שבים:

כשם שדגים הללו ישנים בעיניים פקוחות כנודע, שהרי נעדרי עפעפיים הם – כך השגחתו יתברך על עם ישראל הינה בתדירות. שכן אף בשעות שנדמות לנו כעין 'שינה' עיני ה' פקוחות אף אז לשמור על עם ישראל.

זהו פשר מזל החודש "אדר" שהינו מזל "דגים" – דבר הרומז להשגחתו יתברך התמידית על עמו ישראל שהינה בבחינת "עין פקוחה" כאותם דגים שבים שאין להם גבינים לעיניהם הנשארות פקוחות. וזהו כדוגמת "נס פורים" שאירע בחודש זה למרות קטרוגו של המן הרשע על כי "אלוהיהם של אלה ישן הוא" כביכול – אמירה שהתבררה לבסוף כמחוסרת בסיס, בעת הופעת הישועה לישראל מן השמים.

(על פי "גיליון מי השלוח" לרבנו "אורחות חיים" זללה"ה, נדפס בסוף 'מי השלוח' חלק שני, בחידושים למסכת ביצה)

"אור פְּנִיךָ עָלֵינוּ אֲדוֹן נְשָׂא,

וְשָׁקַל אֶשָׂא בְּבֵית נְכוֹן וְנְשָׂא!"

[מתוך: יוצר למוסף בפרשת שקלים]

ש ב ת ש ל ו ם ו מ ב ו ר ך !

כל הזכויות שמורות

להוצאת "תפארת ראדזין"

---

²¹ השו"ע עוד בגמרא סוטה מח, א ובמדרש שיר השירים על הפסוק 'ברח דודי ודמה לך לצבי'.

תפארת ראדזין / פרשת ויקהל (שקלים)

גיליון זה נדפס

לעילוי נשמת בנש"ק

הרה"ח ר' **ישעיה אנגלארד** ז"ל

בן כ"ק מורנו ורבנו הרה"צ

מרן **אברהם ישכר** זצלה"ה

נפטר ביום כ"ט אדר תש"פ

ת. נ. צ. ב. ה.